

tionären an deene leschte Joren och zougeholl huet, an d'Zuel vun deenen eenheemeschen an auslännesche Gesellschaften, déi jo op der Bourse hei zu Lëtzebuerg cotéiert sinn, ass och an deene leschte Joren deementspriedend an d'Luucht gaangen.

Et muss een allerdéngs feststellen, datt et och erëm nei Problemer gëtt wann eng OPA an enger lëtzebuerger Gesellschaf duerchgefuert gëtt an am Fall vum Bertelsmann RTL Group si jo d'Actionnaires minoritaires gemäss dem Gerichtsuerteel net gutt ewechkomm, well ebe keng deementspriedend Législatioun hei zu Lëtzebuerg besteet, an zwar an deem Sënn, wann, wéi gesot e Block vun Aktien un eng aner Gesellschaft oder Persoun iwwergeet. Am schlemmste Fall kann och den Titre dee Moment u Valeur verléieren. A well jo ëmmer méi Gesellschaften op der Bourse hei zu Lëtzebuerg kotéiert ginn, ass de Risiko deementspriedend och méi grouss ginn.

De Problem stellt sech allerdéngs dann och nach aneschtens, wann dat mat Gesellschaften geschitt, déi en Appel public à l'épargne gemaach hunn. De Steierzueler gëtt jo op där enger Sait dozou incitéiert fir Aktien ze kafen, well en doduerch och ka steierlech Virdeeler kréien. Op där anerer Sait riskéiert en awer am Fall vun enger OPA, dann awer och gewësse Problemer ze kréien.

D'Demokratesch Partei jiddefalls fënnt et richtig, datt d'Regierung elo virschléit gegebenefalls och e Gesetzesprojet an deem Sënn auszeschaffen, deen allerdéngs net nëmme soll gëlle fir déi Gesellschaften, déi op der Bourse cotéiert ginn, esou wéi den Här Fayot dat a senger Proposition de loi hei proposéiert huet.

Ech wëll an deem Kontext op en Interview hiweisen, deen de Wirtschaftsminister Henri Grethen ginn huet, wou e ganz kloer gesot huet, datt et onfair wier wa kleng Aktionäre wesentlech schlechter géinge behandelt gi wéi aner Undeelseegner, déi hiren Aktiëpak schonns verkaaft hunn. Natierlech muss een dann och den Impakt ofschätzen, dee ka fir eis Finanzplaz entsto, wa mer op de Wee vun enger Législatioun géinge goen. D'Fonggeschäft gewënnt jo ëmmer méi u Bedeitung zu Lëtzebuerg a mir hu jo och insgesamt dee legislative Kader guff ugepasst an all deene Joren. Ech wëll drun erënnere, datt mer d'Gesetz vun 1993 iwwert de Secteur financier schonn x-mol ëmgënnert hunn, fir d'Bankeplaz an d'Finanzplaz esouwäit wéi méiglech attraktiv ze halen a gegebenefalls nach auszebauen.

Mir sinn also als Demokratesch Partei der Meinung, datt ee sech scho soll Gedanke maache fir e rechtliche Kader ze schafen, wou dann de Principe de l'égalité de traitement fir alleguer d'Aktionäre soll deementspriedend spillen.

Et schéngt och evident ze sinn, egal ëm wéi eng OPA et sech handelt, datt d'Reprise vun den Aktien, déi um Maart sinn, ënnert deeneselwechte Konditiounen fir all Aktionären deementspriedend soll geschéien. De Regierungsrot huet festgehalten, datt säi Projet sech soll um europäesche Projet de directive inspiréieren. Dee Projet war jo ënnert der italienescher Présidence schonn diskutéiert ginn an d'Suite dovun ass vu menge Virriedner schonn opgeléicht ginn, esou datt een dat net méi brauch ze maachen. Et dréint och viles ëm dee portugisesche Kompromëssvorschlag an den Här Fayot huet hei gesot, datt elo schonn d'Europaparlament an och de Conseil sech op en Text konnten eenegen.

Ech wëll iwwregens drop hiweisen, datt schonn 1985 an engem Wäissbuch vun der Europäescher Kommission sech Gedanke gemaach gi waren, fir ze légiféréieren.

Här President, mir bewegen eis ouni Zweifel an engem ganz komplexen Dossier, wou een als Net-Fachmann Schwierigkeiten huet fir doduerch ze gesinn. Dofir sinn ech och der Meinung, datt een natierlech muss e Maximum u Gespréicher mat deene concernéierte Leit féieren. Ech denke virun allem un déi Gesellschaft INVESTAS, datt ee mat deene Leit kuckt inwiefern ee kann dee beschméigleche rechtliche Kader schafen.

Ech mengen awer, datt et logesch ass, datt ee soll déi definitiv Négociatiounen um europäesche Plang ofwaarden ier mer hei zu Lëtzebuerg géinge légiféréieren.

Et muss een allerdéngs dem Här Fayot trotzdeem zegutt halen, datt e sech vill Méi ginn huet fir e Kader ze schafen, deen där Problematik do soll Rechnung droen, besonnesch wat d'Informatioun an och d'Kontroll ubelaangt, wou en op de Rôle vun der CSSF higewisen huet.

Allerdéngs ralliiere mir eis als DP éischter un d'Meinung vun der Regierung, déi an hirem Avis Folgendes zréckbehalen hat. Ech wëll dat kuerz hei zitieren: „Il est préférable de préparer un texte propre, le rattachement à la loi de 1992 envisagé par la proposition de loi Fayot n'était pas heureux, alors que cette loi ne vise que les sociétés cotées et pas les sociétés faisant appel public à l'épargne en général.“ Dat ass och eis Meinung, well dat e wesentlechen Aspekt vun där ganzer Problematik ass. Mä wéi gesot nach eng Kéier, ech wëll trotzdem net déi Méi, déi den Här Fayot sech gemaach huet, minimiséieren, ganz au contraire.

An deem Sënn soen ech lech merci.

M. le Président. - Als leschten Diskussiounsriedner ass den Här Jacques-Yves Henckes age droen. Den Här Henckes huet d'Wuert.

M. Jacques-Yves Henckes (ADR). - Här President, Dir Damen an Dir Hären, ech erënnere mech un en Zitat vun engem ganz bekannte belsche Wirtschaftskapitan, deen och hei zu Lëtzebuerg emol investéiert hat an dee gesot huet: „Petit actionnaire minoritaire: petit couillon, grand actionnaire minoritaire: grand couillon.“

(Interruption)

Et war den Här Frères.

Wann een elo gesäit wéi déi lescht Uerteeler ausgefall sinn, da bekräftegt dat eng Situation, déi mer hei am Land kennen a wou ee gesinn huet, datt an allen aneren europäesche Länner versicht ginn ass fir d'Rechter vun Actionnaire minoritaire ze stäerken. Et ass absolut noutwendeg, datt een dat mécht, esouwuel bei de cotéierte Gesellschaften, wéi bei den netcotéierte Gesellschaften. Mä et ass ëmmer gutt, wann een elo emol schonn den Ufank géing maache bei de cotéierten, an datt herno d'Projets de loi oder d'Propositions de loi permanent amendéiert ginn, datt d'Avise vum Conseil d'État gefrot ginn, datt d'Chamberkommission Amendementer eragëtt fir d'Gesetz ze adaptéieren, fir et méi effikass ze maachen. Ech mengen, dat ass en normale Processus an dee wier héchstwahrscheinlech och geschitt mat där Proposition de loi vum Här Fayot.

Mir si grondsätzlech frou, datt esou eng Proposition de loi erakomm ass, well mer bedauern, datt d'Regierung jorelaang vun esou Saache schwätzt, mä herno awer keen Text virleien huet, esou datt op Initiative parlementaire eppes gemaach gëtt, fir op déi Mëssstänn opmierksam ze maachen iwwert de Wee vun enger Proposition de loi.

Also mam Prinzip d'accord. Iwwert d'Modalitéte wier et evident gewiescht, dat mir och als ADR-Fraktioun verschidden Amendementer erabruucht hätten. Ech wëll an deem Kontext drun erënnere, datt

ech eng Proposition de loi déposiert hat iwwert den Actionariat salarié. An där Proposition de loi hat ech gefrot, datt mer sollten eng Protektioun virhuelen en faveur vun dem Actionariat minoritaire, fir deen Ablack dem Salariat ze erméigleche verschidde Rechter an enger Gesellschaft geltend ze maachen, wa se Aktionär sinn, an datt se deen Ablack och viru Geriicht, respektiv an der Assemblée générale d'Méiglechkeet hu fir verschidde Punkten op den Ordre du jour ze setzen, fir verschidden Analysen ze froen an Diskussiounen ze provoziéieren.

An deem Kontext menge mer, datt et wichteg wier den Actionariat salarié hei zu Lëtzebuerg ze regelen. D'Regierung hat mer virun annerhallwem Joer versprach si géing dorunner studéieren an e Projet de loi deponéieren. Ech bedauern, datt dat nach net geschitt ass. Ech weess, et ass keng einfach Matière, mä et wier awer net schlecht, wann ee géing op dee Wee goen. Am selwechte Kontext mengen ech och, datt et gutt wier, wann déi Proposition de loi vum Här Fayot géing op de Métier geholl ginn an datt mer zesumme mat deenen anere Parteien a mat der Regierung géingen un deem Text feilen, fir datt mer am Intérêt vun all deene klengen, minoritäre Aktionären, vun dem Salariat, wat och Aktionär a Gesellschaften ass, Fortschréttler maachen. An deem Sënn mengen ech, ass dat hei eng gutt Initiativ, déi just nach muss amendéiert ginn.

Merci.

M. le Président. - D'Wuert huet elo den Här Budgetminister Luc Frieden.

M. Luc Frieden, Ministre du Trésor et du Budget. - Här President, d'Position vun der Regierung ass hei vun enger ganzer Rei vun Deputéierte beschriwwen ginn. Ech wëll nach eng Kéier soen, wat den Inhalt ubelaangt hu mer an enger Rei vu Questions parlementaires eis Position duergeluecht. Den Här Fayot huet déi hei rappéléiert. Déi war ëmmer d'nämlech an déi bleift esou wéi an deenen dräi Questions parlementaires ausgedréckt déiselwecht.

Zweetens si mer mat der Finalitéit vun deem d'accord wat den Här Fayot proposéiert. Hei geet et ëm de Schutz, d'Informatioun an d'Gläichbehandlung vu minoritären Aktionären. Ech hunn iwwregens net gär, wann een den Term „kleng Aktionären“ gebraucht, well ganz oft sinn dat ganz räich Leit, déi an dem Inhalt vun där Gesellschaft eng minoritaire Participatioun hunn. Dofir ass et besser, et schwätzt ee vu minoritären Aktionären.

D'Regierung deelt also d'Finalitéit vun där Proposition de loi. Mir hu schonn eng Kéier gesot, datt mer mengen, et wier net alles doranner an zweetens, dat ass jo och hei gesot ginn, an Zwëschenzäit ass déi Direktiv Enn 2003 ugeholl ginn, an d'Commission d'études législatives am Ministère de la Justice ass amgaangen e Projet de loi auszuschaffen. Do sëtze ganz vill gescheit Leit dran a wat déi méi d'Käpp zesummestrecken, wat déi méi d'Komplexitéit vun där Fro feststellen. Dofir, ech sinn der Meinung, datt déi an deenen nächste Méint de Projet de loi fäerdeg hunn. Ech hunn och schonn oft reklaméiert, mä et ass méi einfach eppes ze reklaméiere wéi den Text selwer schreiwen. Dat do ass eng Matière, wou ee muss technesch richtig leien.

Dofir nach eng Kéier, mir si mat där Finalitéit d'accord. Dat do ass eng gutt Basis, dat kann ee mat abauen an dee Projet de loi, deen d'Regierung da wäert an deenen nächste

Méint schreiwen a fäerdeg schreiwen, sou datt dat nächst Parlament, wann dat jo hei den allgemenge Wonsch ass, wéi ech festgestallt hunn, kann direkt héchstwahrscheinlech an deem éischte Joer vu senger Amtshandlung esou e Projet stëmmen.

Merci.

M. le Président. - Domadder wär dee Punkt ofgeschloss a mir kéimen elo zur Proposition de loi 4979 vum Här Lucien Lux iwwert de Mobbing. Et sinn agedroe bis elo: déi Häre Glesener, Bettel, Jaerling, Huss an Urbany. D'Wuert huet elo den Auteur vun der Proposition de loi, den honorabelen Här Lucien Lux.

7. 4979 - Proposition de loi relative à la protection contre le harcèlement moral à l'occasion des relations de travail

Présentation

M. Lucien Lux (LSAP), auteur. - Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, déi Proposition de loi huet u sech zum Zweck eng Fro ze beäntweren, déi ongeféier folgendermoosse géing heeschen: Ass et eng Fatalitéit an eisen heitegen Zäiten, dass eis Ekonomie ëmmer méi performant gëtt, dass d'Produktivitéit an och d'Mobilitéit vun de Salariéen ëmmer méi wuessen, zu Lëtzebuerg och an deene leschte Joren ëm ronn 2,5% pro Joer, an op där anerer Sait als Corollaire dozou, d'Mënschen, déi an der Aarbechtswelt e groussen Deel vun hirem Liewe verbréngen, ëmmer méi krank ginn an och ëmmer méi mat neie Gefore vu psychesche Krankheete konfrontéiert sinn?

Mir sollen net naiv sinn ze mengen, dass an enger globaliséierter Ekonomie Leeschtung, wéi ech gesot hunn, Produktivitéit, och an deenen nächste Joren net ëmmer méi wäerte gëllen. Mir sollten och wëssen, dass mer um Niveau vun där, wann ech dat esou kann nennen, sou genannter klassescher Aarbechtssécherheet eis net mat 24.000 Aarbechtsaccidenter all Joer kënnen offannen. Den Direkter vun der Gewerbeinspektioun huet dann Ufank 2001 d'Noutwendegkeet vun enger Kulturrevolution - dat war säi Wuert - gefuerdert. Den Aarbechtsminister huet deemools an engem Interview am „Lëtzeburger Wort“ vun engem Kräizzuch geschwat, deen noutwendeg wär, fir all deene Geforen, déi an der Aarbechtswelt sinn, entgéintzewierken.

Laut dem BIT, dem Bureau International du Travail vu Genf, leiden haut ronn 10% vun de Beschäftigten u chroneschen Depressiounen, Angschtzoustänn, Erschöpfung, an 28% kloen iwwer Stress oder dat, wat een nennt e Burn-out-Syndrom. De Coût vun der Behandlung vu psychesche Schied bei Salariéë mécht haut innerhalb vun der Europäescher Unioun 3% vum Produit intérieur brut vun der EU aus. 3% kascht eis d'Behandlung, de Coût vun all deene Krankheeten, déi doraus erwuessen. A laut enger Zuel, déi den Aarbechtsminister genannt huet, sinn hei zu Lëtzebuerg ronn 8% vun alle Krankmeldungen zréckzeféieren op Stresssituatiounen oder op psychesch Krankheeten. 8%!

Et geet also drëm, deem Phänomen entgéintzewierken an ze kucken, wéi mer beim Wäert vun der Aarbecht derfir suergen, dass wann d'Séil op der Aarbechtsplaz krank ass, dass mer da Géigestrategieën mussen entwéckelen, dass mer nei Kompetenzen an déi aarbechtsmedezinesch Déngschter mussen erakréien, fir deem Fléau do entgéintzewierken.

Mir hunn d'Opnam vun de psychesche Krankheeten an d'Lëscht vun de Berufskrankheeten hei an der Chamber an enger Debatt, déi

mer haten, an enger Motioun, verworfen, obschonn dat an anere Länner schonn eng Praxis ass. Dofir hu mer dës Proposition de loi gemaach, fir en neit Instrument ze ginn an eng nei Méiglechkeet ze gi fir esou Situatiounen an de Betriber kënnen entgéintzewierken.

Ech wëll elo net ze vill laang an deene puer Minutten op d'Definition vun dem Mobbing agoen, déi jo bei deene meeschte iwwerholl gëtt vun dem däitsche Soziolog Heinz Leymann, dat ass jiddefalls och, mengen ech, am Ministère deen, dee plus ou moins als deen zréckbehal gëtt, deen de Mobbing als eng Situatioun definéiert, wou eng Persoun ëmmer an ëmmer bewosst, et gëtt esouguer gesot, dat heescht minimum eemol pro Woch während minimal sechs Méint op senger Aarbechtsplaz psychesch terroriséiert oder aggresséiert gëtt. Elementar ass bei der Definition, dass et eng systematesch répétitive Atteinte géint d'psychesch a physesche Integritéit vun enger Persoun ass, an domat verbonnen natierlech eng schlemm Degradatioun vum Aarbechtsklima mat sech bréngt. Dat ka mat Gesté sinn, mat Spréch, mat Behuelen, déi verletzend sinn, demütigend sinn an esou weider.

(M. Nico Loes prend la Présidence)

Vun der Definition muss ee soen, datt se sech weiterentwéckelt huet an deene leschte Joren. Frankräich a Schweden hu säit laange Jore légiféréiert op deem Gebitt, d'Belsch och säit kuerzem an och am franséische Code du travail ass d'Element vun der Degradatioun vun de Conditions de travail, déi dozou féiert, dass ee psychesch terroriséiert gëtt, an der Tëschenzäit opgeholl ginn.

Nach eng Kéier d'Zuelen, déi do relativ eng kloer Sprooch schwätzen an der EU, déi Zuelen, déi virleie vu Bréssel: 9% sinn Affer vu Mobbing, 4% vu physescher Gewalt, 2% vu sexueller Belästegung. Dat sinn offiziell Zuelen, a mir wëssen, dass op deem Gebitt offiziell Zuelen och ganz viles verstoppen.

Ech hu gesot, Frankräich an d'Belsch hu légiféréiert. Den Här Dokter Carlo Steffes, de Chef vun eise Service vun der Médecine du Travail hei am Ministère de Santé, fuerdert säit laangem onméssverständlech eng legal Basis. Ech mengen, kee besser wéi hie misst wëssen, ob d'Noutwendegkeet dann do wär.

Mir sinn also a Presenz vun enger Proposition de loi a mir sinn a Presenz an der Tëschenzäit - ier ech e puer Wieder iwwert d'Inhalter soen - am neie Statsbeamtestatut, dee mer d'lescht Joer hei gestëmmt hunn, vun enger Dispositioun, déi mer an dee Statut mat erageholl hu fir d'Fonctionnaires, déi folgendermoosse seet: „Le fonctionnaire doit s'abstenir de tout fait de harcèlement sexuel“ - dat hate mer schonn a mir hunn derbaigesat: „ou harcèlement moral à l'occasion des relations de travail.“

Mir hunn also haut eng legal Basis um Niveau vun der Fonction publique. Mir hu se net um Niveau vun dem Privatsecteur. Ech wëll elo net verfallen an d'Diskussioun, ob se an deem enge Secteur vläicht méi wichteg wär wéi an deem aneren, mä et kënnt ee mol dovunner ausgoen, dass d'Gefore vum Mobbing am Privatsecteur méi grouss sinn opgrond vun der Drocksituatioun, déi do herrscht, opgrond vum Rôle, deen oft kleng Chefen do spillen. Mä ech mengen, dat loosse ech dohigestallt.

(Interruption)

M. François Biltgen, Ministre du Travail et de l'Emploi. - Et ginn international Statistiken, déi soen, d'Mobbinggefor - wuel verstanen - wär am gréissten an dem öffentlichen Secteur an am Gesondheessektor. Mä dat ass ëmmer mat Virsicht ze genéissen.

M. Lucien Lux (*LSAP*), *auteur*.- Loosst mer dat dann elo mol esou do stoen. Dat ass also d'Situatioun um Niveau vun eiser Législatioun am Secteur public.

De Minister, vun deem ech gemengt hat, datt en déi Proposition de loi hei mat oppenen Aerm entgéintheue géif, besonnesch well déi Gewerkschaft, déi em vu wäitem nosteet, den LCGB, fir se net ze nennen, säit Joren op deem Thema seriö geschafft huet an och eng legal Basis gefuerdert huet, huet dat net gemaach. Zwar nodeem d'Proposition de loi vun eiser Säit komm ass, huet déi Gewerkschaft dat net méi esou haart gefuerdert - mä dat huet sécherlech aner Grënn.

Da stellen ech just fest, dass op eemol, wou mer eis eens waren, dass eng legal Basis noutwendeg wär, sech dann de Vocabulaire geännert huet a gesot gëtt, mir musse fir d'éischt emol Informatioun maachen, mir musse Preventioun maachen, ier mer contrainant an d'Gesetz légiféiere ginn.

Dobäi ass erauskomm, Här Minister, eng Proposition, déi mer elo am Kollektivvertragsgesetz erëmfannen am heitegen Artikel 25, wou da gesot gëtt, innerhalb vun de Kollektivvertrëg soll och muer d'Méiglechkeet bestoe fir Dispositione vu Lutte contre le harcèlement sexuel et moral ze huelen, „dont le mobbing“ - gëtt et esouguer genannt. Ech kann nëmme feststellen, an dat kënn net ëmmer vir, dass ech de Statsrot huelen als Témoin, fir ze soen, dass den net nëmme seet, dass dat eng Aart a Weis wär esou eng Oplëschung ze maachen, déi am Prinzip net contrainant ass fir d'Sozialpartner, déi kënnen eppes dermat ufänken, awer net mussen. Wa se dat Lettre morte loosse, da loosse se et Lettre morte. Wa se eppes dermat maachen, maachen se eppes. Mä ech mengen, dat ass also wéi gesot fir kee bindend.

Mä wichteg ass virun allem, dass de Conseil d'État a sengem Avis zu där do Disposition Folgendes seet: „Il en découle que sous le point 5 du paragraphe 3 toute référence au harcèlement moral ou mobbing, dont les contours sont d'ailleurs des plus flous, est à omettre.“ Dat ass och eis Appréciation. Dat, wat do soll gemaach gi fir de Privatsecteur ass des plus flous. Mir sollten, mengen ech, dat dote bal si loosse an eis wierklech versichen op eng speziell Referenz an eis Gesetzgebung ze kréien, déi et eis erlaabt heigéint virzegoen.

Och muss ech soen, Här Minister, déi Prise de position, déi d'Regierung geholl huet zu där Proposition de loi hei de 4. November 2002, ech wëll se elo net ze vill qualifizéieren, ech muss allerdéngs soen, dass wann d'Regierung bei de Konklusiounen zu gudder Lescht folgende Saz seet, nämlech: „Une interdiction légale du harcèlement légal du mobbing ne fera pas disparaître le phénomène“, muss ech soen, et gëtt vill Gesetzgebungen, déi mer maachen a wou mer deen dote Saz och kéinten uwenden.

Dat ass wierklech kee staarkt Argument, an ech hat gemengt, dass een an deem leschten Tiret, wou d'Regierung seet: „Tout en reconnaissant le mérite de la proposition de loi et le bien-fondé de la thématisation du sujet“, do hannendrun hätt kënn soen, kucke mer eis dann déi Saach e bësse méi genau un a kucke mer, ob mer eppes drauser kënn maachen.

(Interruption)

Ech si mer bewosst, Här Minister, dass sécherlech déi Proposition de loi hei net perfekt wäert sinn an dass een, wéi an all Prozedur, de Chambres professionnelles an aneren, dat doten och zur Diskussion, zur Berodung, zum Avis muss ginn. Do si sécherlech nach Saachen dran, déi ee besser ka

maachen an déi een ännere kann, mä ech mengen, si huet de Mérite, dass se existéiert. An ech géing mer vum Débat vun haut wënschen - och wa mer wëssen, dass mer dat doten, wéi vill aner Projeten, net méi bis den 13. Juni 2004 ënner Dach kréien -, dass dat heiten d'Basis kéint si fir en neit Parlement, eng nei Majoritéit an eng nei Regierung, déi sech dem Sujet schnell géif unhuelen, well op Grond vun den Zuelen, déi ech lech genannt hunn, mengen ech, géif eist Land, wéi eis Nopeschlänner an aner Länner an der EU, ganz schnell eng Législatioun verdroen, déi sech de physische Krankheeten an dem Mobbing géing entgéintwierken. Ech mengen, dass dat eng gutt Saach wär.

Merci.

Plusieurs voix.- Très bien.

M. le Président.- Ech soen dem honorabelen Här Lux merci fir d'Presentatioun vu senger Proposition de loi an ech ginn deem éischten ageschriwwene Riedner, dem honorabelen Här Marcel Glesener, d'Wuert. Här Glesener, Dir hutt d'Wuert.

Discussion

M. Marcel Glesener (*CSV*).- Merci, Här President. Kolleeginnen a Kolleegen, déi virleënd Propositione vun eisem Kolleeg Lucien Lux huet de Mérite, d'Problematik vu Jugend a Mobbing op der Aarbecht nees an de Vierdergrond ze stellen. Lëtzebuerg ass keng Mobbing-fräi-Zon. Datt de Psychoterror och um Lëtzebuurger Aarbechtsmaart eng Realitéit ass a fir mënschlecht Leed suert, beweist d'Schafung - an den Här Lux huet et gesot - vun enger Berodungsstell, déi fir d'éischt am Kader vum LCGB funktionéiert huet, an elo zënter véier bis fënnef Joer op enger autonomer Basis ënnert der Form vun enger A.s.b.l., an zwar der A.s.b.l. Mobbing, funktionéiert. De Mobbing ass ee gesellschaftleche Problem, dee schwéierwiegend Konsequenze mat sech bréngt. De Mobbing huet nämlech net nëmmen Inzidenzen op de gesondheetlechen Zustand vun den Affere vum Mobbing, mä d'Betriber selwer, an doriwwer eraus d'Gesellschaft, bleiwen net vun den negative Konsequenze vun Mobbing verschount. Den Här Lux huet dat hei mat Zuele bewisen, Konsequenzen, déi ënner anerem zu enger Reduktioun vun der Produktivitéit féieren oder och Méiausgabe bei de Krankekeese bedeiten; et ass also wichteg, dese Phenomeen an de Griff ze kréien.

Den Här Lux mengt, et misst een dat iwwert de Wee vun engem Gesetz maachen. Ech ginn ze bedenken, ouni dee Wee awer auszeschleissen, dass, wann een dese Wee alleng aschléit, et och schonn ze spéit ass. Dofir ass et a mengen Ae méi dréngend a méi produktiv d'Leit, siefen dat d'Salariéen oder d'Patronen, regelméisseg iwwert des Problematik ze informéieren an e regelrechten Dialog ze provozéieren. Dat soll esouwuel um Niveau vun der Regierung, wéi och um Niveau vun de Gewerkschafte geschéien, déi mateneen op dem Terrain schaffe sollen.

Preventiv handelen um Niveau vum Betrib, ass fir mech och déi beschte Garantie, fir géint de Mobbing op der Aarbechtsplaz virzegoen; do si virun allem d'Patroné gefuerdert. Mir sinn der Meenung, dass d'Betriber eng sozial Verantwortung hunn. De sozialen Aspekt, an anere Wieder alles dat, wat mat Aarbechtsklima an Aarbechtskonditiounen ze dinn huet, soll Deel vun der Betriebspolitik ginn, déi sech net nëmme méi op de reng wirtschaftlechen Aspekt reduzéiere soll. Nëmmen duerch de Sozialdialog tëschent de Sozialpartner ass et méiglech allgemeng Prinzipie festzehalen, déi de Mobbing verhënnere sollen, respektiv Moossname festzeleeën, déi am Fall vun engem Mobbing musse geholl ginn.

De Projet de loi iwwert de Kollektivvertrag, dee mer am Moment an der zoustänneger Kommissioun amgaange sinn ze diskutéieren, gesäit vir, dass d'Sozialpartner praktesch verflucht ginn, iwwer esou Moossnamen am Kader vun engem Kollektivvertrag ze verhandelen. De Statsrot huet a sengem Avis zu deem Projet gemengt, et bräicht een net all d'Punkten, déi vun de Sozialpartner verhandelt solle ginn, détailléiert am Gesetz festzehalen.

Do stellt sech d'Fro, ob een an deem Punkt dem Statsrot Rechnung droe soll oder net, oder ob et besser wier den Text esou ze beloossen, wéi d'Regierung e virgesäit. Perséinlech mengen ech, dass et wichteg ass, d'Fro vun der Bekämpfung vum Mobbing op der Aarbechtsplaz am Kader vun engem Kollektivvertrag festzehalen, egal ob d'Gesetz iwwert de Kollektivvertrag dat festhält oder net.

Informatioun a Preventioun, dat sinn a mengen Aen déi zwou grouss Achsen op déi ee Wäert leeë muss. D'Iddi vun enger Bestrafung vum Mobbing ass net ze verwerfen, mä si ass bei wäitem net prioritär. Ausserdeem hu mir schonn Texter, déi Mobbing, wann och indirekt, verbidden. Ech denken do un d'Gesetz vum 17. Juni 1994 iwwert d'Sécherheet an d'Gesondheet vun den Aarbechter. No den Artikele 4 a 5 vun deem Gesetz huet de Patron d'Verpflichtung d'Sécherheet an d'Gesondheet vun all sengen Aarbechter ze garantéieren, an dat an all sengen Aspekter.

Ech deelen der Regierung hir Meenung, déi zum virleëndem Text de 4. Juli 2002 een Avis ofginn huet, wou se mengt, dass d'Bekämpfung vum Mobbing ee laange Prozess ass, ënner anerem well - an den Här Lux gëtt dat selwer an der Motivatioun vu sengem Text zou - et schwéier ass, den Harcèlement moral ze definéieren. Et muss een also ganz genau iwwerleeën, wéi een de Mobbing definéiert.

Ech sinn der Meenung, dass d'Definitioun vum Här Lux net kloer genuch ass. Dës Definitioun mécht ënner anerem een Amalgam tëschent den Ursachen an de Konsequenze vun engem Mobbing. Ech ginn ze bedenken, dass d'Schafe vun engem „environnement intimidant, hostile, dégradant, humiliant ou offensant“ eng Konsequenz fir Mobbing ass, an net ee Kritär fir de Mobbing ze definéieren. Dee virleëndem Text riskéiert fir fir méi Interpretatiounsschwiergkeeten ze suergen, wéi de Mobbing ze bekämpfen, wat jo eigentlech säin Zil ass.

Ech erënnere och drun, dass am Kader - an den Här Lux huet dat och gesot - vun der Reform vun dem Statsbeamtestatutgesetz den Harcèlement moral definéiert gouf. Ech fannen et méi logesch, well een hei bei de Salariéen déiselwecht Definitioun vum Harcèlement moral zrëckbehalte géif.

Dësen Text gëtt just eng Definitioun vum Mobbing, e geet awer net an den Detail an op déi Moossnamen an, déi misste getraff ginn, fir de Mobbing ze bekämpfen. Et ass dowéinst scho wichteg, dass dësen Aspekt vun de Sozialpartner, am Kader vun de Kollektivvertragsverhandlungen, muss diskutéiert ginn.

Här President, Kolleeginnen a Kolleegen, wéi ech dat scho virdru gesot hunn, mat engem Gesetz alleng erreeche mir net alles, a scho guer net wann een net virdrun alles um Niveau vun der Sensibiliséierung an der Preventioun gemaach huet. Et kann een ausserdeem och eréischt eppes sanktionéieren, wann ee kennt, wat kloer erloooss ginn ass, wat nach net de Fall ass. Dat war d'Positioun a menger Frak-

tioun zu de virleëndem Gesetzespropositione vun eisem Kolleeg Lucien Lux.

(Interruption)

Ech sinn awer der Meenung, datt et wichteg an noutwendeg ass, datt déi Proposition de loi an d'Kommissioun zrëckgeet oder an d'Kommissioun geet, wou mer dann, zesumme mat der Regierung, versiche fir zu enger Konklusioun ze kommen a Form vun engem Rapport, fir dann nach eng Kéier an d'Chamber ze kommen, fir ofschléissend déi Moossnamen ze treffen, déi noutwendeg an och wichteg si fir hei an eisem Land duerchgefouert ze ginn.

Ech soen lech merci.

M. le Président.- Merci, Här Glesener. Als nächste Riedner ass den honorabelen Här Xavier Bettel ageschriwwen. Här Bettel, ech ginn lech d'Wuert.

M. Xavier Bettel (*DP*).- Här President, Dir Dammen an Dir Härren, fir d'éischt wëll ech mech och de Wieder vum Här Glesener uschleissen an dem Här Lux merci soen, dass en hei e Sujet soulevéiert huet, dee ganz wichteg ass, dee vum Harcèlement moral op der Aarbechtsplaz.

Ech hu fir d'éischt den Text vu senger Proposition de loi gelies an do muss ech nach eng Kéier menge Wieder dem Här Glesener senge Wieder uschleissen a soen, dass fir mech d'Definitioun e bësse flou ass.

Wann een d'Definitioun vum Här Lux liest, da kann ee selbstverständlech ganz vill Interpretatiounen dra gesinn, mä virun allem, den Harcèlement moral ass och esou eppes. Wat fir deen een en Harcèlement ass, ass fir deen anere keen. Selbstverständlech sinn d'Sensibilitéite vun de Leit ganz verschidden, déi eng fannen et en Harcèlement moral, wa se gesot kréien, si misste pünktlech op der Aarbecht sinn, anerer fannen en Harcèlement moral, wa se iergendeng Bemierkung gemaach kréien, déi net béis gemengt wor. Dat heescht, den Harcèlement moral ass eppes wou d'Sensibilitéit vun de Leit ganz wäit ausernee geet.

Ech si ganz averstanen, dass et e ganz grouse Problem ass. Et gëtt den Harcèlement moral an den Harcèlement moral! Et gëtt den Harcèlement, wou een deem enge seet: Hei, du gesäis haut midd aus, dat ka souguer ee verstoen als en Harcèlement, esou wéi en aneren dat net esou géif fillen. Ech fannen et op jidde Fall ganz wichteg, dass, gesitt Der, den Här Lux wëllt eis elo schonn harceléieren...

M. Lucien Lux (*LSAP*), *auteur*.- Neen, den Här Lux wëllt lech eng Fro stellen.

M. Xavier Bettel (*DP*).- Ech gi gemobbt!

(Hilarité)

M. Lucien Lux (*LSAP*), *auteur*.- Ech respektéiere jo total, dass den Här Glesener an och Dir elo sot, déi Definitioun an der Proposition de loi wär net prezis genuch. Da froen ech mech allerdéngs, wéi Der virun engem Joer de Statsbeamtestatut gestëmmt hutt, wou et keng Definitioun gëtt, wou einfach nëmme steet „le harcèlement moral“, wou Der dat da konnt stëmmen an net och do op d'Tribün gaange sidd an lech dogéint verwiert hutt, dass mer eppes an d'Gesetz fir de Secteur public schreiwen, wat esou konturlos an ouni Detailler ass wéi dat doten. Dat verstinn ech allerdéngs net.

(Interruptions diverses)

Une voix.- Et stoung jo am Exposé des motifs.

M. Xavier Bettel (*DP*).- Am Exposé des motifs, deen d'Regierung déposéiert huet, war dat ganz gutt erkläert, an ech fannen haut

einfach d'Positioun vun der Regierung, déi hei seet et misst ee fir d'éischt d'Sensibilisation, dann d'Preventioun, d'Mediatioun an d'Repressioun préconiséieren, richtig. Ech fannen et soll een net mat der Repressioun ufänken an direkt strofen, ouni dass een emol d'Leit opkläert an dann d'Preventioun an d'Mediatioun ze maachen. Ech mengen, dass déi Propositione vun der Regierung op jidde Fall déi ass, déi mir och deelen.

Ech hu virun allem e ganz grouse Problem, an dat ass dee vum Beweis, dat ass den Artikel 7 an där Proposition de loi vum Här Lux, dee seet: „Lorsqu'une personne qui justifie d'un intérêt établi devant la juridiction compétente des faits qui permettent de présumer l'existence de harcèlement moral à l'occasion des relations de travail, la charge de la preuve qu'il n'y a pas eu d'harcèlement moral incombe à la partie défenderesse.“ Dat ass e Renversement vun der Charge de la preuve awer à 100% - à 100%!

Beim Harcèlement sexuel hu mer eng Mëschung gemaach, do war et am Ufank esou am Text virgesinn, mä dunh hu mer awer dat e bësse modifiéiert, fir dass et awer net esou sec drasteet. Hei an där Proposition de loi geet et duer wann ech soen ech wär harceléiert ginn, fir dass dann deen aneren, dee gesot kritt, en hätt harceléiert, bewiese muss, dass en net harceléiert huet. Also fir mech ass dat ganz schlëmm! Gelift?

(Interruption)

Op jidde Fall ass et guer net esou einfach. Also fir d'éischt fannen ech d'Charge de la preuve, d'Incombatioun vun der Charge de la preuve hei ganz, ganz schwéier fir déi Persoun, wann et einfach duergeet ze soen, ech sinn deen Dag harceléiert ginn. Et ass Ausso géint Ausso, an dat heescht da wäerten och d'Riichter domadder ganz, ganz vill Schwierigkeeten hunn.

A virun allem och, dat war eppes wat ech och scho beim Harcèlement sexuel gesot hat, dat heescht wann Dir op d'Gericht gitt an Dir sot, ech sinn deen Dag harceléiert ginn, da geet Är Pai normalerweis och nach weider. Dat hu mer beim Harcèlement sexuel, dat heescht op jidde Fall Dir kënnt Är Pai weider froe bis de Fall tranchéiert ass. Eng Procédure, wann do nach Appel ass, dat ka sechs, aacht, zéng Méint daueren, a stellt lech emol vir, duerno tranchéiert de Richter, et wär keen Harcèlement do gewiescht! Dann huet de Salié zéng Méint, eelef Méint Pai zrëckzebezuolen! Ech froe mech wéi déi Situatioun da gëtt, wann een esou Dispositionen awer stëmmt, an a wéi enger Situatioun duerno sech den Employé befénnt, deen déi Suen zrëckbezuele muss.

Op jidde Fall fannen ech keng pleine Satisfaktioun. Ech fannen et ganz wichteg, dass mer den Text an dass mer de Sujet hei debatéiert hunn. Ech mengen et ass e wichtige Sujet. Mä et gëtt elo knapp fir elo nach en Text ze stëmmen an deenen nächste Wochen, déi eis nach iwwreg bleiwen, mä ech ka mer virstellen, dass dat eng wichteg Saach ass, an ech wëll dem Här Lux nach eng Kéier merci soen...

(Interruption)

Ech weess, Här Minister, mä et schéngt emol wéi wann en nach net géif an deenen nächste Wochen, déi mir nach hunn, an der Chamber gestëmmt géif ginn. Ausser, Dir sidd och Minister mat de Relatione mam Parlement, Dir wësst vläicht méi, mä op jidde Fall schéngt et mengen Informatiounen no wéi wann e virum 19. Mee nach net gestëmmt géif ginn. Op jidde Fall kann ech net den Accord vun der Demokratescher Partei bréngen zu där heiter Proposition de loi.

Plusieurs voix.- Très bien.

M. le Président.- Merci, Här Bettel. Als nächste Riedner ass

den honorabelen Här Aly Jaerling ageschriwwen. Här Jaerling, Dir hutt d'Wuert.

M. Aly Jaerling (ADR).- Här President, trotz allem och Félicitatioun fir dem Här Lux seng Initiativ, well et effektiv Problemer um Aarbechtsmaart an deem Sënn gëtt. Mä och wann ech awer dem Här Lux seng Initiativ wëll begrëssen an och ka begrëssen, esou wëll ech awer trotzdem zur Virsiicht opruffen, well de Gesetzesvorschlag esou wéi en hei virläit - bon, den Här Lux huet och gesot e wär net an all sengen Detailler, et kënt een en nach feilen; ech huelen och un, dass mer dat da maachen - kann awer trotz allem zimlech vill Konsequenzen op d'Aarbechtswelt kréien.

Ech hu mech elo, wéi ech dat dote gelies hunn an och schonn eng Rei Méint wou déi Diskussioun iwwer Mobbing an Harcèlement an der Diskussioun ass, gefrot wat dat dann iwwerhaapt ass. Dunn hunn ech gekuckt wéi ee mech da kann harceléieren. Mech kann ee schonn harceléiere wann ee mer eng Aarbecht gëtt!

(Hilarité)

Et wäert jo awer hoffentlech net dat sinn! Ech hu mech hei de Mëtteg harceléiert gefüllt wéi d'Regierung meng Proposition de loi ofgelehnt huet. Du war ech zudéifst beträff, mä ech hunn et iwwerlieft. Ech froe just, ob dës Proposition de loi net an eng geféierlech Richtung kënt féieren oder ob iwwerhaapt, wa mer gesetzlech Dispositione schafe fir den Harcèlement, dat net an eng geféierlech Richtung féiert.

Gi mir net an eng Richtung, wou op eemol all zwëschemenschlech Bezéiungen oder och Aarbechtsrelatiounen vun de Gerichter musse geregelt ginn? An dann huet den Här Bettel dat richteg hei ugeschnitten, nämlech de Renversement de la preuve. Doriwwer hu mir eis och scho Gedanke gemaach, an do soen ech, dass dat op kee Fall - op kee Fall! - kann antrieden, dass mer awer elo higinn a mat esou engem Gesetz all Rechtsprinzipien op d'Kopp geheien, an dass deen, dee beschëllegt gëtt, dann op eemol muss d'Preuve bréngen, dass en eppes net gemaach huet!

Ech mengen, déi Diskussioun hate mer effektiv och schonn hei beim Harcèlement sexuel, an et kann op kee Fall an esou eng Richtung goen! Dat ass op jidde Fall eppes wat mer net dierfen toleréieren a wat op kee Fall och dierf jeemools an iergendee Gesetz stoe kommen. Ech mengen, dat wär total falsch, well soss hu mer wierklech eng Lawin vu Prozesser, déi mer net méi Meeschter ginn. An ech mengen eis Gerichter hunn elo schonn Aarbecht genuch, fir dann och nach mat esou Saache befaasst ze ginn. Ech mengen, dat wär wierklech net vertrieubar!

An da riskéiere mer och net, wann am Virfeld bekannt gëtt, dass et esou e Gesetz gëtt, schonn eng Rei vun Entloossungen, well einfach déi Patronen - dat kann ech lech awer soen, well ech d'Praxis kennen - da jo awer net grad déi Leit halen, déi hinnen ëmmer erëmaulen a mat deenen se Problemer hunn. Ech mengen et muss een och emol antizipéieren a kucke wat ka geschéien ier dat Gesetz iwwerhaapt kënt, wat ka geschéie wa gewosst gëtt, dass esou e Gesetz op den Instanzewee geet. An do wäerte jo déi Leit, déi fäerten dovunner beträff ze ginn oder déi musse wéinst deem Gesetz do bezuelen, dann iergendwéi och wëse sech dogéint ze wieren.

Dofir froen ech mech, ob et net méi sënnvoll wier ze versichen, all déi Problemer, déi vun de Gewerkschaften an deem Sënn opgeworfen ginn, mat deenen Instrumenter ze léisen, déi mer de Gewerkschaften an de Betriber zur Verfügung stellen. Mir hunn iwwer 2.000 Personaldelegierter an de Betriber, a mir hunn och do gradsou vill Gläichheitsdelegierter. Wier et

net méi sënnvoll fir deenen hir Kompetenzen an hir Formatioun eben am Zesummenhang mam Mobbing a mam Harcèlement ausbauen? Ech mengen dat géif sécherlech manner Problemer schaffen an - wat wichteg ass - de Salariéen an de Betriber och manner Prozesser bréngen, a géif am Endeffekt och manner kaschten.

Bestinn net elo scho Fuerderunge vun de Gewerkschaften, d'Effektiver an d'Weiderbildung vun de Personaldelegatiounen ausbauen? Dat ass déi prinzipiell Fro, déi sech fir eis elo stellt. Op jidde Fall kënnen mer net mat op de Wee goe wou mer ganz genau d'Konsequenze kennen a wou mer méi Schued an de Betriber an och bei den zwëschemenschleche Bezéiungen urichte wéi mer menge guttzemaachen. Och wann ee kann domat d'accord sinn, dass all Aart vun Harcèlement d'Dignitéit vun enger Persoun verletze kann, esou muss een awer och oppasse wéi wäit, dass ee geet. Well de Mënsch ass en Individuum, deen ee méi an deen anere manner sensibel. Dat awer kann een a kengem Gesetz definéieren, well jiddferee fillt sech op iergendeng oder déi aner Aart a Weis beträff.

Dofir nach eemol: Et schéngt mir méi wichteg, déi Schutzinstrumenter, déi mer fir d'Salariéen agebaut hunn, ausbauen, an et schéngt mer och wichteg awer wat den Här Glesener gesot huet, nämlech bei der Reform vum Kollektivvertragsgesetz d'Dispositionen dranzesetzen, dass d'Sozialpartner eng Obligatioun hunn an déi Richtung ze wirken. Mir musse versichen, an dat ass wichteg, mat de Patronen zesummen - well do entst i jo d'Problemer - Léisungen ze fannen an dann och déi néideg Instrumenter anzesetzen, fir dass dat an engem vernünftege Rahme bleift. Verhënnere kann een et, menger Usicht no, souwisou net.

Doniewent, wat och nach wichteg ass, muss een onbedéngt Sensibilisierungscampagnen organiséieren, fir déi zwëschemenschlech Bezéiung tëschent dem Employeur an dem Salaré ze verbesseren, awer och ënnert de Salaré selwer, well et sinn net ëmmer Problemer tëschent dem Patron an de Salaréen, mä et sinn och eng ganz Rei Problemer tëschent de Salaré selwer. An ech ka mech erënnere wéi ech jonk war, wann iergendeen oder deen aneren eis emol uschmiere gaangen ass, ech mengen dann hu mer deen och harceléiert. Mä gutt, dann hate mer awer eis Ursaach.

Mä wat awer an deem Ganzen net dierf vergiess ginn, dat ass och wa mer et kollektivvertraglech festleeën, et ass fir mech onbedéngt wichteg, dass mer musse kucken an all deene Betriber, wou et keng Kollektivvertrág gëtt, wou et keng Delegatioun gëtt, dass mer do awer Persounen kënnen asetzen oder iergendwéi Méigleckeete fannen, fir déi intern mat deenen zwëschemenschleche Bezéiunge vun de Leit oder tëschent de Leit an dem Patron effektiv kënnen ze befaassen, well an der Fonction publique ass et nämlech esou, wann ech elo d'Gläichheitsdelegierte kucken, déi ginn nëmmen agesat an deene Servicer, wou keng Personaldelegatioun sinn, an am Privatsektor do gi se iwwerall agesat.

Wa mer an d'Richtung gaange wäeren, dass mer do wou keng Personaldelegatioun sinn, och keng Gläichheitsdelegierte gemaach hätten, well do eng Delegatioun ass, mä awer dofir an deene Betriber ënner 15 Leit vläicht e Gläichheitsdelegierten agesat hätte mat deene Missiounen, dann hätt een op deem Wee kënnen dat Geld, wat dat elo d'Betriber kascht, do investéieren. Dann hätten déi Betriber eventuell en Usprichpartner gehat tëschent dem Employeur an dem Salaré, ouni dass eng Delegatioun do ass. Dat ass meng perséinlech Iddi, mä et kann een dat awer nach ëmmer nohuelen.

Dann hätte mer vläicht méi geschafft, wéi eng stur Gesetzgebung anzeféieren, déi méi Problemer schafft wéi se der léist.

Et dierf een och net vergiessen, an dat weist eis d'Praxis, egal wat mer maachen, ob mer légiféréieren oder iwwer Kollektivvertrag fueren, am Endeffekt ass meeschtens ëmmer de Salaré deen Domme bei der Saach, dee muss d'Konsequenzen droen. Dat solle mer eis bewosst sinn, och wa mer elo e Gesetz maachen, wou de Salaré kënt kloer wann en harceléiert gëtt. Wat ass d'Enn vum Lidd? E verléiert seng Aarbecht. Dofir schéngt et mer méi sënnvoll dat versiche betribsintern ze léisen.

Mir verstinn dem Här Lux seng Initiativ a mir hunn och absolut kee Problem domat, dass se an der zoustänneger Kommissioun weider analyséiert gëtt, bleiwen awer bei deem wat ech am Numm vum ADR virbruecht hunn, a warnen nach eemol virun ze vill Dirigismus am Zesummenhank mat zwëschemenschleche Bezéiungen.

Dem Här Lux seng Proposition de loi huet all Mérite an ech wier dofir, dass mer se sollen an der Kommissioun nach eng Kéier diskutéieren, an da mam Här Biltgen zesummen an der nächster Regierung dat finaliséieren.

Ech soen lech merci.

M. le Président.- Merci, Här Jaerling. Als nächste Riedner ass den honorablen Här Jean Huss ageschriwwen. Här Huss, Dir hutt d'Wuert.

M. Jean Huss (DÉI GRÉNG).- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, am Ennerscheed zum honorablen Här Jaerling, dee gewarnt huet virun ze vill Dirigismus, géif ech hei awer warne virun enger Verharmlosung a vun engem Zeriede vum Problem vum Mobbing, deen a mengen Aen e ganz seriöse Problem ass op den Aarbechtsplazen an deen ouni Zweifel an deene leschte Joren zougehall huet, a wou ee sech dann effektiv muss d'Fro stellen, ob et duergeet just mat Sensibilisierung, mat Preventioun, mat Vereinbarungen um Niveau vun de Kollektivverträge, oder ob mer net wierklech awer eng gesetzlech Regelung dofir géife brauchen.

Ech géif soen, dass mir als Gréng éischer an déi Richtung tendéieren, déi den Här Lux uginnt huet, woubäi een natierlech kann iwwer eenzel Elementer a senger Proposition de loi, besonnesch wat d'Definitiounen ubelaangt, diskutéieren. Dat kann een an der Kommissioun maachen, mä mir géifen awer éischer dozou tendéieren, fir an eng gesetzlech Regelung ze goen, niewent deenen anere Léisungen, déi ee jo ka parallell dozou virgesinn.

Wann ech soen, dass de Mobbing an d'Gewalt op der Aarbechtsplaz net sollen zeriet a verharmlost ginn, da wëll ech dat vläicht eng Iddi méi breet betruachten andeem een insgesamt muss feststellen, dass de Mobbing an d'Gewalt an eiser Gesellschaft an deene leschten 20, 25 Joer, géif ech emol soen, zougehall hunn. Well dee Mobbing an déi Gewalt gëtt et net nëmmen op den Aarbechtsplazen. Dat héiere mer ëmmer erëm och an eise Schoulen oder um Schoulwee. Mir gesinn et am Stroosseverkéier, mir gesinn et an de Medien, op ville Plaze gesi mer, dass d'Aggressivitéit oder d'Bereitschaft zur Aggressioun an zur Ennerdréckung vun aneren zougehall huet, an do musse mer eis vläicht emol méi déif gehend Gedanken driwwer maachen, firwat dass dat esou ass.

Aus menger Vue ass dat esou, well mer an enger Gesellschaft liewen an deene leschten 20, 30 Joer, déi

zounehmend ëmmer méi eng Gesellschaft ginn ass vun den lelebéi a vun der Konkurrenz, vun engem Verhale jidderee géint jiddereen, wou déi Staark déi méi Schwaach mat de Feïss trëppelen. Et ass e Wirtschafts- a Gesellschaftsmodell, dee sech an de leschten 20, 30 Joer an de Länner an Europa an och bei eis ëmmer méi duerchgesat huet, wat mir bedauern, wou de Mënsch ëmmer méi zur Wuer ginn ass, a wou am Fong esou Gedanke wéi Solidaritéit, wéi Zesummenhalen an esou virun, ëmmer méi an den Hannergrond geréckelt sinn.

Dat ass natierlech méi eng politesch, méi eng philosophesch Considération, mä et ass dat, wat sech dann natierlech och um Niveau vun den Aarbechtsplazen erëmispigelt.

Den Här Lux huet a sengem Exposé des motifs vu senger Proposition de loi eng ganz Rëtsch vun Zuelen uginnt. Ech wëll déi vläicht just komplettéiere mat engem eenzege Bericht, deen en europäesche Bericht ass, deen heescht „Preventing violence and harassment at the workplace“, deen elo virun zwee Joer erauskomm ass, vun der europäescher Stéftung „für die Verbesserung der Lebens- und Arbeitsbedingungen“, déi zu Dublin situéiert ass, an deem eng ganz Partie vun awer wierklech beonrouegenden Zuele genannt ginn.

Et gëtt gesot, dass bis elo an der Moyenne bei de Salaréen an den europäesche Länner ronn 10% sech duerch Mobbing, sief et duerch physesch oder psychesch Gewalt op der Aarbechtsplaz belästegt géife fillen oder scho gefillt hunn. An et gëtt do ennerscheet tëschent verschiddene Formen vun deene Belästegungen. Dat si Belästegungen, déi kënnen kierperlecher Natur sinn, wierklech kierperlech Gewaltwendung, mä vill méi heefeg ass déi sou genannt psychesch Gewalt. Et gëtt nach en aneren Term wéi Mobbing dofir, deen heescht „bullying“, Einschüchterung, tyranniséieren.

(Interruption)

Dee gëtt et an deem Beräich, haaptsächlech wat d'Intimidatioun ubelaangt an dat soll e Phänomeen sinn, dee ganz verbreet ass.

Da gëtt ennerscheet am Bericht iwwert déi Etüd tëschent Gewalt beispillsweis par rapport zu Fraen, a sexueller Gewalt, déi ganz heefeg an de Betriber do wier an allen europäesche Länner, déi awer zum Beispill aus Angscht virun Ausgrenzung oder aus Angscht virun Aarbechtsplazverloscht oder och nach aus anere Grënn ganz oft doutgeschwiege géif ginn, vun där net géif geschwat ginn. Et gëtt an der Etüd geschwat vu rassistesche Belästegungen an de Betriber, eng Belästegung, déi och ganz grouss verbreet wier. Et gëtt zum Beispill och bericht a Betriber, dass et zu Belästegunge kënt wéinst der geschlechtlecher Orientéierung, dat heescht géint Leit, déi homosexuell oder lesbesch sinn.

Dat sinn am Fong eng Rëtsch vu verschiddenen Aarte vu Belästegungen, kierperlech, physesch an da par rapport zu verschiddene Gruppen.

Den allgemengen Hannergrond an d'Ursaach dovunner ass deen, deen ech am Ufank geschildert hunn, déi allgemeng Aggressionsbereitschaft an eiser Gesellschaft, déi gefördert ginn ass an deene leschten 20 Joer, déi een och an de Betriber ka feststellen. Da ginn et spezifesch betribsgebundene Facteuren. Déi kënnen ze dinn hu mat der Aarbechtsorganisatioun, mat der Führung vum Betrieb, mat dem Organisationsstress, mat der Qualitéit vun den Aarbechtsbedéngungen, mat Facteuren, déi och mat der Organisationskultur am Betrieb ze dinn hunn, an natierlech mat dem Stelwäert vun de Gewerkschaften, a mam Wäert, deen déi bei Kollektiv-

verträge oder um Niveau vun den Delegatiounen leeën op eng Ausbildung vun hire Leit, op eng Forderung vun hire Leit, wat friddlecht Zesummeliwwen, wat de Respekt, wat d'Toleranz an esou virun ubetrëft.

Wat d'kierperlech Gewalt ubetrëft, gëtt an där europäescher Etüd dovunner geschwat, dass se géif zouhuelen, an dass tëschent 2 an 10% vun der Bevëlkerung an de Betriber sech doriwwer géife bekloen, an dass et eng Rei vu Risikoberuffer dofir géife ginn, déi am meeschte vu kierperlecher Gewalt beträff wieren. Dat wier besonnesch a Beruffer vum Gesondheitswesen, bei der Polizei, a sozialen Déngschter, bei Taxifuerer, Hotel- a „catering service“-Beschäftegter, Sécherheitspersonal an och Enseignanten. Déi ginn als déi Beruffer genannt, wou deelweis och kierperlech Gewalt am heefegste géif virkommen.

Déi psychesch Belästegung ass ganz oft verbonne mat sexueller Belästegung par rapport zu Fraen. Bei 5 bis 10% schéngt dat de Fall ze sinn, a wann een elo kuckt, wéi déi eenzel Länner virgaange si vis-à-vis vun dësem Problem vu Mobbing, oder vum „bullying“, da gëtt et Ennerscheeder an der Europäescher Gemeinschaft.

Et ginn eng Partie vu State wéi beispillsweis Schweden, Frankräich, d'Belsch, Holland a Finnland, déi nei Gesetzter entwéckelt hunn. Da gëtt et aner Staten, wéi zum Beispill Irland oder England, déi gemengt hunn, déi bestehend Gesetzgebung an de Beräicher Strof- an Zivilrecht, Gesondheet a Sécherheet op der Aarbecht géifen duergoen, an da schéngt et esou ze sinn, wéi wann Dänemark a Letzebuerg, schreiwen se hei, géifen éischer op aussergesetzlech, op net gesetzlech Moossen setzen, wéi zum Beispill d'Verhaltensregeln a Kollektivvertragsvereinbarungen a verschiddene Beräicher. Sou gëtt dat hei duergestallt beim Vergleich vun den europäesche Länner. Ech mengen den Här Biltgen kann herno nach eng Kéier drop zrëckkommen.

Mä wann ee gesäit, wat den Här Lux och hei gesot huet, wat dat e Käschtepunkt huet, wat de Folgekäschtepunkt ass vun deem Mobbing op der Aarbechtsplaz, dann ass dat eng Saach, déi absolut net ze vernoléisegen ass. Wann ee gesäit, dass eleng de psychesche Mobbing d'Aarbechtsproduktivitéit an de Betriber - et ass ausgerechent ginn - ëm mindestens 2% géif reduzéieren, dann heescht dat, dass et also net nëmmen de Problem ass vun deene Leit, déi beträff sinn, déi gesondheetlech Problemer, seilesch Problemer domadder hunn, mä och d'Aarbechtsproduktivitéit schéngt do erofzegoen.

Als Folge gi weider genannt, méi héijen Absentéismus op der Aarbechtsplaz, Gesondheitsproblemer, staark Personalfluktuatiounen, vill manner Satisfaktioun mam Job selwer an esou virun, an dann am äusserste Fall, wéi gesot, Gesondheitsstéierungen bis hin an eenzelne Fäll zu Suiciden, déi hei opgezielt ginn. Et kéinten also souwuel vill gesondheetlech Folgekäschte évitéiert ginn, mä och finanziell a wirtschaftlech Folgekäschte kéinten évitéiert ginn, wann et an de Betriber eng besser, vill méi eng solidaresch Betribskultur géif ginn.

Do ass op der enger Säit natierlech de Patron gefuerdert, fir dofir ze suergen, mä och d'Gewerkschaften iwwer hir Delegatiounen an iwwert d'Kollektivvertrág hunn do eng Aufgab ze spillen, fir et ze maachen. Et ass net iwwer een eenzelt Element, wou mir dee Problem kënnen léisen. Mir mengen awer, dass een un all déi eenzel Elementer misst erugeen an enger positiver Vue, an eben och, wéi den Här Lux et gemaach huet, iwwer eng gesetzlech Regelung, eng gesetzlech Regelung, déi mir och fir noutwendeg halen, fir parallell

zu anere Mesuren deem dote Phenomeen kënnen zu Leif ze réckelen an e wéinegstens schrëttweis anzedämmen.

Wéi gesot, quitte datt een iwwer eenzel Detaildefinitione kann diskutéieren an der Propos vum Här Lux, si mer och där Meenung, dass een an déi Richtung vun enger gesetzlecher Léisung sollt goen.

Merci.

M. le Président.- Merci, Här Huss. Als nächste Riedner ass den honorablen Här Urbany ageschriwwen. Här Urbany, Dir hutt d'Wuert.

M. Serge Urbany (déi Lénk).- Merci. Wéi d'Regierung an hirer Stellungnahm zu Recht, menger Meenung no, ervirriff, huet den Iwwergank vun enger Industrieaarbechtswelt zu engem Ëmfeld vun enger Aarbechtswelt vu Servicer net zu enger Verbesserung vun der Gesondheet op der Aarbechtspolz gefouert. An ech mengen, dee Constat eleng ass zimlech nidder-schmetternd, wann ee jo weess, wéi schwéier kierperlech industriell Aarbecht war an der Vergaangenheet an deelweis haut nach ass, a wann ee weess, wat fir Méiglechkeeten Déngschtleeschungsbetribler am Prinzip géife bidden a Richtung vun enger Verbesserung vum Aarbechtsemfeld. Et ass awer net esou.

28% - déi Ziffer si schonn hei genannt ginn - vun de Salariéen an Europa leiden ënner Stress. 50% vun den Aarbechtsonfäegkeete sinn op Stress zrëckzeféieren. Ursaach vu Stress ass net nëmmen de Chef, deen nervt, dat heescht, dat wat ech eigentlech ënner Mobbing verstinn. Ursaach vu Stress ass och déi ënnergeuerdnet hierarchesch Aarbecht, ënnert där vill Leit musse schaffen. Ursaach vu Stress sinn déi wéineg Aflossméiglechkeeten, déi een huet op Aarbechtssoflee a sengem Betrib, also och d'Feele vun all Demokratie op der Aarbechtspolz. An Ursaach vu Stress a Problemer ass och den Drock, deen d'Aarbechtslosegkeet all Dag ausübt op déi Leit, déi schaffe ginn.

Fir vill Aktionären, Betribschefen, Ekonomisten oder och Politiker ass d'Aarbechtslosegkeet e Faktor, deen d'Inflatioun niddreg hält an d'Profiler héich hält. Fir déi meeschte Leit awer ass d'Aarbechtslosegkeet dat Damoklesschwert, wat iwwer hirem Liewen an iwwert deem vun hirer Famill häng. An ech mengen dat alles zesummen erkläert net nëmmen déi heiansdo verfaulte gesellschaftlech Situatioun, déi ausweglos schéngt ze sinn, mä dat erkläert och dee schlechten Aarbechtsklima an déi vill Krankheeten, vun deenen och d'Regierung zu Recht an hirem Avis schwätzt.

Ech fanne just, Här President, et ass schued, dass dat Argument net méi dacks gebraucht gëtt - dat vum schlechten Aarbechtsemfeld -, wann iwwert de Problem vun der Krankmeldungen a vun der Invaliditéit Rieds geet. Heiansdo ass et grad bei deenen Diskussiounen esou, dass Leit, déi krank ginn, och culpabiliséiert ginn, dass hinne mam Kontrolldokter gedrot gëtt fir de Problem vun dem Defizit vun der Krankeessen ze léisen. An och dat, dee politeschen Drock, dréit zum Stress bäi.

Ech wëll awer elo ze schwätze kommen op déi Proposition de loi vum Här Lux, déi virläit. Selbstverständlech sinn ech och der Meenung, dass musse verschidde Saache gesetzlech geregelt ginn, virun allem fir all Zort vu Mëssbrauch vun der Patronatsfunktoun am Betrib ze ënnerbannen. Dat ass fir mech d'Definition vum Mobbing: Mëssbrauch vun der Patronatsfunktoun, déi jo quasi en Droit divin ass, „le droit de l'employeur d'organiser son entreprise“, wéi een dat ëmmer ze héiere kritt. Et geet drëm fir de Mëssbrauch vun där Funktioun ze verhënneren. Dat

misst eigentlech den Objet si vun esou enger Proposition de loi, wéi mer se virleien hunn.

Ech fannen awer, dass déi Proposition de loi de Problem deelweis falsch upaakt, andeem se de Mobbing och bezitt op Salariéen ënnereneen. An ech wëll jo net soen, dass et net...

M. Jean Huss (DÉI GRÉNG).- Mengt Dir, dat géif et net ginn?

M. Serge Urbany (déi Lénk).- Ee Moment. Ech wollt elo just dovunner schwätzen. Dir huet mer d'Wieder aus dem Mond, Här Huss.

Ech wëll jo net soen, dass et net dee Phenomeen och gëtt, mä dee Phenomeen huet absolut näischt ze di mam Aarbechtsrecht. Hei ginn Ännerungen agefouert an d'Aarbechtsrecht. D'Aarbechtsrecht ass e Recht, wat d'Relatiounen regelt zwësche Patronen a Salariéen. An der Proposition de loi, sou wéi se hei emol virläit, schéngt et mer esou ze sinn, wéi wann och Leit, Salariéen ënnereneen een deen anere kënnen op d'Aarbechtsgeriicht huelen. La jurisdiction compétente steet op där enger Plaz an op där anerer Plaz schéngt awer doraus erauszegoen, dass dat den Tribunal du travail wier. Dat heescht den individuelle Salarié kann en aneren individuelle Salarié no deem Gesetz hei op d'Aarbechtsgeriicht huelen.

Dat ass en Novum, dat ass et nach net gi bis elo. Stellt lech elo mol vir, en Delegierte vum OGB-L an engem Betrib gëtt vun engem Aarbechtsskolleeg ugeklot, e géif e mobben. Dat schéngt jo da méiglech ze sinn, wann ech dat richtig liesen.

(Interruption)

Ech stelle mer och nach vir, besonnesch wann Dir Delegierte sidd, Här Jaerling, kann ech mer virstellen, dass do vill Mobbing mat am Spill ass.

(Interruption)

An ech stelle mer och nach vir, Dir Dammen an Dir Hären, dass hantert deem Aarbechtsskolleeg, deen den Delegierte vum OGB-L uklot en ze mobben, de Patron a Wierklechkeet stécht.

(Interruption)

Et ass ouni Zwiwel méiglech an där Konstellatioun, genuch Indizien - Présomptiounen gëtt gesot - op den Dësch ze leeën, déi dann deen ugeklotenen Delegierten an d'Situatioun bréngen, beweisen ze mussen, dass hien net gemobbt huet. Renversement de la charge de la preuve. Hie bréngt dat net fäerdeg, et ass virdrun esouguer gesot ginn, et ass net méiglech eng Preuve négative ze bréngen, e bréngt dat net fäerdeg, hie verléiert säi Prozess wéinst Mobbing.

Wat geschitt dann? Et kënt zu enger Mise à pied pour faute grave, opgrond vun engem Renversement de la charge de la preuve, wou den ugeklotene Salarié géint iwwer vun alle Regeln, déi et gëtt am Aarbechtsrecht, säi Prozess verléiert a riskéiert op d'Strooss gesat ze ginn, souguer wann et sech ëm en Delegierten handelt, deen eng besonnesch Protektioun huet.

Ech mengen, Dir Dammen an Dir Hären, d'Aarbechtsrecht ass e Recht, wat d'Situatioun regelt vu Leit, déi sech an enger ënnergeuerdneten Situatioun befinde vis-à-vis vun enger Partei, déi an enger iwwergeuerdneten Situatioun ass. Et ass kee Recht vu Gläichen. Et ass keen Zivilrecht. Hei ginn zivilrechtlech Problemer, menger Meenung no, vermëscht op onzoulässeg Aart a Weis mat aarbechtsrechtleche Problemer. Ech mengen, dass een esou de reelle Problem vu Mobbing net ka léisen, mä dass een au contraire soll dem Salarié selbstverständlech Rechter ginn, fir géint de geziilte Mobbing vu sengem Patron virzegoen.

M. le Président.- Här Urbany, ech wollt lech op Är Riedezäit opmierksam maachen.

M. Serge Urbany (déi Lénk).- Ech weess. Ech sinn och direkt fäerdeg. Ech wëll lech och net weider mobben hei.

(Hilarité)

..., dass e Rechter kritt, dass d'Gericht, dass d'Aarbechtsgeriicht...

Ech sinn och e puermol ënnerbrach ginn.

..., dass d'Aarbechtsgeriicht Rechter kritt och fir him dobäi ze hëllefen, dass d'Aarbechtsgeriicht zum Beispill och kann agräifen an esou eng Situatioun. Dat ass iwwregens ee Facteur, dee mer hei awer dru gefält, do kritt d'Aarbechtsgeriicht esou e Pouvoir d'enjoindre à l'employeur de mettre fin à une telle situation. Dat ass zum Beispill en Usaz, mengen ech, op deem een nach ka weiderhin opbauen.

Also, dat ass déi Kritik, déi ech wëll un deem Text hei virbréngen. Ech mengen, et ass net richtig déi verschidde Saache mateneen ze vermëschen. Et soll een de Leit, déi an de Betriber schaffe konkret Rechter gi fir vis-à-vis vum Patron hir Situatioun ze verteidigen.

Et soll een och de Betribsausschüss konkret Rechter ginn, fir déi Situatiounen opzedeecken an déi Leit ze verteidigen, déi Victime vu Mobbing vum Patron sinn, do gëtt et och gewëssen Usätz hei am Text. Doriwwer eraus, mengen ech, dee ganze sozioekonomesche Problem vu Mobbing, vu Stress op der Aarbechtspolz an esou weider, muss effektiv op eng aner Aart a Weis geregelt ginn, do wou et méiglech ass, op eng sozialpartnerschaftlech Aart a Weis, mä leider wësse mer och, dass et net iwwerall méiglech ass, esou Saachen a Kollektivverträge ze regelen, well d'Patronen net wëllen hunn, dass esou Saache geregelt ginn.

M. le Président.- Här Urbany, wann ech gelift.

M. Serge Urbany (déi Lénk).- Dofir muss e gewerkschaftlech an e politesch Kräfteverhältnis geschafe ginn, fir dass déi Situatioun, déi ech virdu geschildert hunn, an Zukunft net méi esou schlëmm ass.

Ech soen lech merci!

M. le Président.- Merci, Här Urbany. D'Madame Err huet nach d'Wuert gefrot an dofir ginn ech der honorabler Madame Err d'Wuert och hei.

Mme Lydie Err (LSAP).- Ech bleiwen hei, Här President. Ech wollt dem Här Urbany just soen, ouni hien ze ënnerbriechen, datt dat Raisonnement, wat hien hei op der Tribün gefouert huet, menger Meenung no absolut net hält. Ech weess duerch meng Praxis, dass et Mobbing gëtt, net nëmme vun engem Patron vis-à-vis vu sengen Employéen, mä selbstverständlech och vu Kolleegen ënnereneen, nottamment vun engem Supérieur hiérarchique, dee seng Beamten oder seng Aarbechter natierlech esou schikanéiere kann, dass d'Alldagsaarbecht e Cauchemar gëtt.

Dofir kann ech absolut net domat d'accord sinn, dass deen Aspekt am Här Lux senger Proposition de loi net korrekt wier, au contraire sinn dat déi Fäll, déi an der Praxis mir bekannt sinn an dass et a mengen Aen net ka sinn, dass, wat och ëmmer an deem Domän vum Mobbing geschitt, dee sech nëmme géif op d'Relatiounen tëschent Patron an Employé oder Patron an Aarbechter géng bezéien. Et kann a mengen Aen net sinn, dass d'Aarbechtsrelatiounen ënnert de Kolleegen ausgeschloss wieren.

M. le Président.- Merci, Madame Err. Här Urbany, äntwert wann ech glift ganz kuerz.

M. Serge Urbany (déi Lénk).- Ech wëll just ee Saz dozou soen: De Supérieur hiérarchique, wann dat de Fall ass, dass dee Mobbing ausübt, vertritt jo de Patron an där Funktioun wou e Mobbing ausübt. Ech wëll awer soen, et dierf net esou sinn, dass einfach Leit, Salariéen ënnereneen, een deen aneren op d'Aarbechtsgeriicht huelen. D'Aarbechtsgeriicht ass net do fir déi Problemer ze léisen, da mussen eventuell aner Gerichter dofir do sinn, fir déi Problemer ze léisen an och déi Moyenné kréie fir se ze léisen. Méi wollt ech net soen. Ech contestéieren net, dass et och Mobbing gëtt tëschent Aarbechtsskolleegen; dat ass eng Evidence, dat weess all Mensch.

M. le Président.- Merci, Här Urbany, fir Är Ausféierungen. Domat ginn ech der Regierung d'Wuert an ech bieden den Aarbechtsminister François Biltgen eropzekommen. Här Biltgen, Dir hutt d'Wuert.

M. François Biltgen, Ministre du Travail et de l'Emploi.- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech mengen de Problem Mobbing ass e wichtegen an dofir ass et och richtig, dass mer driwwer diskutéieren. Den Här Lux war net ganz frou, dass mer an eiser Regierungsstellung sot: Mir wëilten dat dote Gesetz net. Dat wëllt net soen, datt mer iwwerhaapt kee Gesetz wëllen. D'Diagnos, déi den Här Lux haut mécht, an déi mer all haut gemaach hunn, ass richtig. Mat der Therapie do gi mer awer ausereneen.

Mir sinn effektiv der Meenung, dass ee soll gesetzlech agéieren, mir hunn och schonn e puer Virschléi gemaach, mä virun allem net fir d'éischt an net haaptsächlech repressiv, mä preventiv. Mä ier ech nach eng kéier dorobber aginn, wollt ech nach eppes soen, well dat och schonn haut e bësse matenee vermëscht ginn ass, Stress a Mobbing. Stress ka Mobbing doudsécher favoriséieren, mä Stress a Mobbing sinn zwou verschidde Saachen, de Mobbingproblem ass een an de Stress ass deen aneren.

Ech sinn absolut der Meenung, dass ee muss géint Stress virgoen, mä et kann een dat net an een Dëppe geheien. Wann ee wëllt, da kann ee soen, dass Mobbing d'Spëtz vum Äisberg vum Stress wär, mä et gëtt och Mobbing ouni Stress. Virun allem Leit, déi fragiliséiert sinn, Leit, déi Minoritéiten ugehéieren, déi kënnen och ouni all Stresssituatioun op hirer Aarbechtspolz Mobbing ausgesat sinn - do kommen ech nach eng kéier drop zrëck.

Fir d'éischt nach eng kéier d'Approche répressive oder préventive. Mir hunn eis do opgrond vum Avis, deen de BIT - Bureau international du Travail vu Genève - iwwer eis Gewerbeinspektioun gemaach huet, inspiréiert oder bestärkt gefillt. Deen Optrag, deen ech deemools dem BIT ginn hat, dat war, wat fir eng Zort vu Gewerbeinspektioun brauche mer am 21. Jorhonert, och opgrond vun deenen neie Risikoën, déi d'Leit hunn. Well et ass effektiv esou, dass fréier gemengt gouf, wann d'Industriezäit alter géif ausstierwen, da géif et keng Problemer méi ginn. Et ginn awer ganz aner Problemer elo am Tertiaire an op déi musse mer eng Äntwert fannen. Do huet jiddferen Intérêt drun, net nëmmen d'Gesellschaft, mä iwwregens och d'Betriber selwer hunn Intérêt, dass Mobbing net entsteet, well wa Mobbing entsteet gi ganz vill Energie verluer - amplatz ze schaffen, maachen d'Leit sech selwer geckeg -, dofir hunn och d'Betriber u sech Intérêt dorun, dass kee Mobbing entsteet.

Wat schreift de BIT a sengem Bericht? Ma Folgendes: „La question du harcèlement moral „mobbing“

devrait également faire l'objet d'une disposition générale. La mission“, dat ass de BIT, „est d'avis que la législation dans ce domaine ne devrait pas être répressive, mais préventive“ also, dat war eng Tripartite-Missioun, déi eis dat dote gesot huet.

„Les principaux éléments d'une telle approche, qui seraient également précisés dans des commentaires, pourraient être les suivants: rappel de la responsabilité de l'employeur;“ - do kommen ech nach eng kéier drop zrëck - „élaboration d'un concept visant à sensibiliser; former les cadres en particulier; organiser le travail afin que l'entreprise soit exempte de risque de harcèlement moral; publication par exemple dans le règlement d'entreprise d'une déclaration d'intention selon laquelle l'employeur ne tolère pas de tels comportements; information du personnel sur les démarches que peut entreprendre une victime et sur les sanctions prévues à l'encontre des auteurs de tels actes; désignation d'une personne de confiance auprès de laquelle les victimes peuvent obtenir des conseils confidentiels et appel éventuel à des médiateurs extérieurs“ an dat si mer och amgaangen ëmzesetzen.

Wa mer nëmme géifen op d'Repressioun setzen, a virun allem mat der Repressioun ufänken an nëmmen doriwwer schwätzen, gesinn ech effektiv zwou grouss Geforen. Déi éischt ass déi, dass mer d'Debatt net méi weiterféieren, well da geet et d'selwecht aus wéi beim Harcèlement sexuel. Do hu mer e repressivt Gesetz gemaach an elo schwätzt kee méi driwwer. Mir kréien och iwwerhaapt keng Fäll bei der Gewerbeinspektioun gemellt; mä et ginn der, et gëtt nach wie vor Harcèlement sexuel. Et ginn der e puer, déi kommen dann herno op d'Gericht.

An dat ass deen zweete Problem. Ech kennen eng Partie Affären, déi op d'Gericht komm sinn. Bei der Gewerbeinspektioun, do wou ee kéint intervenéieren, gi keng am Virfeld gemellt, bei d'Gericht do kommen der dann. An dat ass déi zweet grouss Gefor, wa mer just virum Gericht agéieren. Wann deen, deen harceléiert gouf, schonn entlooss ass oder vill méi oft selwer demissionéiert huet, well en es einfach sat hat, ma da läit d'Kand am Pëtz an dann hu mer näischt gemaach. Da kënnen mer herno bestrofen, mä mir hunn awer net mat Zäiten agegraff.

Dofir si mir fir Preventioun a Mediation a mir hunn do folgend Aktivitéiten bis elo doranner ënnerholl. Éischters, de Marcel Glesener huet vun der Mobbing A.s.b.l. geschwat. Mir, also de Ministère du Travail, hu mat deenen eng Konventioun ofgeschloss, grad wéi iwwregens de Ministère de la Santé dierf eng Konventioun ofschléisse mat der Ligue de prévention iwwert de Stress. Mir hunn do Mobbing a mir hunn déi Initiativ do conventionnéiert. Et ass och eng Initiativ, déi jiddferengem opsteet a muss opstoen, well mer och festgestallt hunn, dass kee bei d'Gewerbeinspektioun geet.

D'Leit, déi gemobbt ginn, ginn net bei öffentlech Instanzen. Déi mussen emol fir d'éischt en Usprechpartner hu wou se net direkt mengen, elo ass de Stat oder esou eppes hannendrun, dass een emol iwwerhaapt an d'Déngen erakënn. Iwwregens ass et richtig, dass net jiddferen, dee seet, ech si gemobbt, och gemobbt ass. Dat ass och esou, mä et muss ee kucken, wéi dee Problem läit an dofir si mer der Meenung, dass en onofhängegen, privaten Usprechpartner vill méi ka maachen; an effektiv kritt déi Associatioun ganz vill Fäll zougedroen.

Da si mer der Meenung, dass am Betrib soll eppes enstoen: eng Betribskultur. An dofir hu mer am Kollektivvertragsgesetz virgesinn, dass d'Sozialpartner obligatoresch och sollen iwwert d'Preventioun vu

Mobbing an och vun Harcèlement sexuel diskutéieren. De Statsrot ass allerdéngs der Meinung, mir sollen dat net maachen, dat gesi mer jo elo dann an eisen Diskussionsounen an der Kommissioun.

Mir wäerten och ähnlech Bestëm-munge bei den Delegatiounen maa-chen, well mer effektiv mengen, dass den Délégué à l'égalité kéint aner Aufgaben iwwerhuelen. Ech mengen, dass dat eng Proposi-tioun ass, déi absolut richtig ass. Mir müssen am Betrib an de Kär erakommen.

Dann hu mer am Kader vun der ITM-Reform, wou mer d'Gesetz vun 1994 iwwert d'Sécurité et Santé au Travail ofänneren, eng Dispositioun iwwert de Mobbing dra geschriw-wen, sou wéi de BIT eis se virwerft, wou mer soen, de Mobbing ass verbueden, mä wou mer elo net re-pressiv virun Aarbechtsgerichter oder Penalgerichter virginn, mä wou mer dem Employeur d'Res-ponsabilitéit ginn; an ech mengen, dat ass d'Approche, déi mer hei gewielt hunn, mir soen: Den Em-ployeur ass responsabel, fir datt a sengem Betrib kee Mobbing ent-steet.

D'Madame Err huet 100%eg Recht wa se seet: De grouse Chef, dee weess et oft net. Et si ganz oft déi „petits chefs“ wou et guer net bis bei de grouse Chef kéinnt, mä de grouse Chef huet d'Obligatioun, fir a sengem Betrib esou eng Be-tribskultur ze hunn, dass op deen-ënneschten Niveauen dat net entsteet an dofir müssen am Betrib Strukturen entstoe fir dat ze maa-chen. An dofir hu mer dat 1994er Gesetz op deem Punkt komplet-téiert, an deem Sënn wéi ech e vir-dru virgelies hunn, wéi de BIT dat virgesinn huet. Ech weess zwar net, wéini dat ka gestëmmt ginn, mä dann hu mer eng Approche préventive, déi eppes ka maachen.

Elo soen ech awer och, dass ech net dergéint sinn, wa mer dat doten elo mol alles hunn. Mä wéi gesot, et ass och villes am Floss, eise Véierstufeprogramm si mer am-gang do ze realiséieren. Ech ver-schleisse mech dann och net, fir och nach zousätzlech eng repres-siv Mesure dranzemaachen, mä ech hätt fir d'éischt gär dat heiten, dass et eng komplett Approche ass. Nach eng Kéier soen ech, dass mer fir d'éischt mol sollen den Employeur responsabiliséieren, ier dass mer effektiv nëmme repressiv do d'Leit unenée goe loos-sen.

Wou kann een eppes Repressives maachen? Mä am Kader vun deem Antidiskriminéierungsgesetz wat mer jo deponéiert hunn, wou et drëm geet fir Diskriminéierung geínt eng Partie vu Leit ze verhën-neren. Wat fir eng Leit sinn dat? Dat sinn déi Eeler. Et sinn awer virun al-lem, wann ech u Mobbing denken, d'Fraen, d'Handicapéierter, d'Leit mat enger gewässer sexueller Oriëntéierung - dat ass schonn hei opgeworf ginn - respektiv Leit mat enger gewässer ethnescher Hier-kunft. Dat sinn déi Leit, déi an de Betriber risquéiere ganz direkt Mob-bingaffer ze ginn, an ech mengen, dass ee soll an deem Kader iwwert dat Repressiivt dann och schwät-zen.

Dee Projet de loi ass och depo-néiert. Dee wäert dann och net méi kënne, mengen ech, vum Statsrot aviséiert ginn, ier dass des Cham-bererausgeet. Ech géif mech awer deene ganz éierlech gemengte Wierder vum Här Jaerling uschléis-sen, dass mer dat alles dann ze-summen nom 13. Juni awer kënne maachen.

Ech soen lech merci.

M. le Président.- Merci, Här Minister. Domat wäre mer zum Of-schluss vun der Proposition de loi 4979 komm a mir kommen dann elo bei déi lescht Proposition de loi iwwert d'Prétraite, wou den Här Aly Jaerling eis dann elo de Rap-port mécht. Et sinn ageschriwwen déi Häre Paul-Henri Meyers an den Här Niki Bettendorf.

Une voix.- Den Här Betten-dorf kéinnt Der sträichen. Deen huet aner Obligatiounen.

M. le Président.- An der Rei. Da géif ech dem honorabelen Här Aly Jaerling d'Wuert ginn.

8. 5075 - Proposition de loi ayant pour objet de modifier la loi du 24 décembre 1990 sur la préretraite

Présentation

M. Aly Jaerling (ADR), au-teur.- Merci, Här President. Wat ass d'Akustik esou huel hei an deem idle Raum!

(Interruptions diverses)

Ech hunn awer virdru festgestallt, d'Regierung ass proportional grad-esou staark vertruede wéi d'Depu-téierten.

Här President, déi Proposition, déi ech hei virstelle wëllt, huet als Ob-jektiv am Gesetz iwwert d'Pré-retraite alle Leit d'Méiglechkeet ze ginn, fir no 20 Déngschtjoren an d'Prétraite ze goen, déi während där Zäit an enger bestëmmter Contrainte musse schaffen. D'Ge-setz vum 24. am Chrëschtmount 1990 erméiglecht de Salariéen d'Urecht op d'Prétraite fir Schichtaarbecht, déi 57 Joer al sinn an déi 20 Joer Schicht-déngscht gemaach hunn. De Lé-gislateur huet dës Mesure age-fouert well d'Schichtaarbecht mat enger Rei vu familljepoliteschen a gesondheetleche Contrainté ver-bonnen ass.

Esou Contrainté gëtt et awer net nëmme bei Salariéen, déi zwou oder dräi Schichte schaffe respek-tiv Nuetsschicht schaffen, et gëtt och aner Salariéen, déi ähnlech fa-milljepolitesch a gesondheetlech Contrainten erleide mussen, an dat sinn déi Salariéen, déi mat Schichtënnerbriechunge schaffe mussen a sech doduerch famillje-politesch och net esou organiséie-re kënne wéi aner Salariéen dat kënne maachen, wou awer och hir Gesondheet drënner leit, well se doduerch, datt se dem Patron heiansdo zu alle méiglechen Zäiten zur Verfügung stinn, keen normale Liewensofflaf hunn.

Dozou gehéieren zum Beispill déi Salariéen, déi am private Persou-nebustransport an och bei den Taxië jorelaang enger Amplitude vun zwielef an elo vun eelef Ston-nen ënnerworf sinn, déi awer nēm-men aacht Stonne bezuelt kréien. Dozou gehéiere weider déi Leit, déi am Commerce a besonnesch an der Hotelsbranche schaffen, déi zweemol, heiansdo esouguer dräi-mol am Dag mussen untrieden, jee no der Aarbechtsorganisatioun, an och déi, déi nuets géint eng Auer ophalen a mueres schonn um zéng Auer mussen um Dill sinn. Oder déi, déi ënnert déi nei Aar-bechtszäitregulung a verschidde-ne Supermarchéë falen, wou se nach just zu Spëtzenzäiten agesat ginn.

Dat sinn all déi Salariéen, déi fir mech ënnert dës Proposition de loi falen an och misste kënne vun den Extrabestëmmunge vun der Pré-retraite profitéieren. Här President, vläicht ass dës Proposition de loi net explizit genuch gewiescht, do-fir hunn ech nach eemol mëndlech hei erkläert wat ech dann effektiv gemengt hunn. All Gesetzespro-position gëtt jo awer normalerweis der zoustänneger Chamberkom-missioung virgeluecht, déi se dann zurechtféilt an dann an engem Rapport bis an de leschten Detail explizéiert. Dat wär och mäi Wonsch bei dësem Gesetzesvir-schlag, datt dee kéinnt an der zoustänneger Kommissioun an déi Form bruecht ginn, wou e wierk-lech esou explizit wier, datt och d'Regierung e versteet.

Wat ech haut hei wëll ass, datt d'Id-di vun dësem Virschlag hei akzep-téiert gëtt an et dann deen normale

Wee geet. Ech bedauern, datt d'Regierung schonn am Virfeld re-commandéiert, menger Gesetzes-propositioun keng Suite ze ginn. Dofir wëll ech awer kuerz zu deen-Argumenter vun der Regierung Stellung huelen, well ech mer be-wosst sinn, datt hei deen een oder deen aneren oder vläicht souguer all d'Majoritéitspolitiker d'Argumen-ter vun der Regierung wäerten iw-werhuelen.

D'Regierung mengt, datt den Text vum Gesetzesvorschlag net explizit genuch ass an och Divergenze bestëngen tëschent dem Text an der Motivatioun. D'Regierung ba-séiert sech an hirer Interpretatioun vu mengem Text op déi dräi Stonne Schichtënnerbriechung a mengt, datt dës Proposition nëmme fir déi Coupures de service géif a Fro kommen, déi am Horesca-Gesetz vum 20. am Chrëschtmount 2002 festgeschriwwen sinn. Déi Interpre-tatioun ass awer net richtig! Net nëmme am Horesca-Secteur gëtt et Schichtënnerbriechungen, mä och an anere Beräicher.

Et gëtt awer net nëmme Schichtën-nerbriechunge vun dräi respektiv véier Stonnen, mä e Secteur wou et permanent Schichtënnerbriechun-ge gëtt, esou datt eng Schicht të-schent aacht a bis eelef Stonne kann daueren. A wéi ech et schonn ugedeit hunn, ass dat besonnesch am private Personentransport, bei Taxi oder bei Bus. An och wann do während deenen eelef Stonne ge-fuer gëtt, gëtt et awer kee Frang weider, an dat ass de Problem.

Dofir schéngt et mer wichteg, datt deene Leit dann zumindest am Ka-der vun der Pensiounsberrech-tigung misst entgéintkomm ginn, well bis haut huet jo nach keen et fäerdeg bruecht, deene Leit anstänneg Schicht- an Aarbechts-konditiounen ze verschafen! Dofir hunn ech am Text vum Gesetzes-vorschlag selwer nëmme drage-schriwwen, datt déi Salariéen, déi Schichtënnerbriechungen hunn, kënne vun den Extrae bei der Pré-retraite profitéieren.

An hiren Argumenter seet d'Regie-rung dann och nach, datt duerch de Fait, datt am Commentaire vun den Article géifen dräi respektiv véier Stonnen ernimmt ginn, de Lieser vum Text kéinnt iergeleet ginn, well am Droit commun och méi kleng Schichtënnerbriechunge méiglech wieren. Mä genau déi wëll ech mat dëser Proposition vi-séieren, och wa se net spezifesch opgezielt ginn. Den Artikel 13 vum Préretraitesgesetz vum 20. am Chrëschtmount leet jo zum Beispill fest, datt e Règlement grand-ducal kann d'Dispositiounen iwwert d'Nuetsschicht op aner Modeller vun Aarbechtszäitorganisatioun iw-werdroen. Dat sinn also net déi wierklech Ursachen, firwat datt d'Regierung meng Proposition de loi net akzeptéiert.

D'Regierung schwätzt nämlech an hirer Argumentatioun méi explizit iwwert de faible taux vun eelere Sa-lariéen op eise Aarbechtsmaart. Si verstoppt sech wéi schonn esou oft hannert dem Rapport vun der OECD an deem ëmmer erëm Lët-zebuerg de béise Fanger gewise kritt a Besuch op säin niddrege Beschäftigungsalter. D'Regierung mengt, datt déi Leit, déi hei am Land schaffen, méi laang solle schaffen, fir datt net méi esou vill Leit brauchen aus dem Ausland importéiert ze ginn. Dat ass eng gelungen Interpretatioun, well och wann d'Leit hei am Land e bësse méi laang schaffen, huet dat awer kee risegen Impakt drop, datt mer awer nach Salariéë mussen hei an d'Land eranhuele mat deenen Aar-bechtsplazen, déi mer hei schafen.

D'Regierung fänkt ëmmer méi un an d'Richtung ze goen eis Prepen-siounsmodeller a Fro ze stellen, oder zumindest deenen, déi dës Modeller sozial wëllen op méi Sala-

riéen ausbauen, e schlecht Gewës-sen anzerieden an och ëmmer erëm ze ënnerstellen, d'Ofsèche-rung vun eise Rente wier a Fro ge-stallt wa mer esou géife weiderfue-ren. Si genéiert sech awer net, d'Reserven aus de Rentefongen ëmzeleede fir de Statsbudget ze sanéieren! Et kann awer net sinn, datt de faiblen Taux de participa-tion vun eisen eelere Leit um Aar-bechtsmaart d'Ursaach gëtt, fir datt verhënnert gëtt, datt mer eis Extramesuren am Beräich vun der Préretraite op weider Leit kënne ausbauen, déi iwwer 20 Joer ënner schwierigen Aarbechtsbedingun-gen hu misse schaffen.

Well wa mer déi Argumenter ak-zeptéieren, da maache mer hei am Land iwwerhaupt keng Sozialpolitik méi, well et gëtt ëmmer iergend-wou eng Plaz wou manner sozial Of-sécherung ass. Dofir géing ech d'Chamber bidden, der Regierung hir Recommendation, fir dësem Gesetzesprojet keng Suite ze ginn, net ze akzeptéieren an dëse Ge-setzesvorschlag an déi zoustänneg Chamberkommissioun weiderze-leeden, fir datt en dann an eng Form ka bruecht ginn, wou dann déi nächst Sozialregierung kann hi-ren Accord derzou ginn.

Ech soen lech merci.

M. le Président.- Merci, Här Jaerling. An da géing ech d'Wuert ginn un den honorabelen Här Paul-Henri Meyers als éischten an een-zege Riedner hei eropezekommen an och seng Positioun zu dëser Proposition de loi virzedroen. Här Meyers, Dir hutt d'Wuert.

Discussion

M. Paul-Henri Meyers (CSV).- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech mengen ech ka mech zu där Proposition de loi hei ganz kuerz faassen. Ech wëll nach fir d'éischt soen, dass, wann d'Chamber hei iwwert d'Prétraite diskutéiert, dat dobaussen net als e falscht Signal daerf opgefaasst ginn, wéi wann d'Chamber elo géif ufänken un deenen Acquisen erëmzebastelen, déi mer hunn.

(Interruptions diverses)

Dat ass ganz sécher net de Fall! Et ass och keen, deen eppes un der Préretraite, esou wéi se elo be-steet, wëllt ännere goen, well dat do kéinnt nämlech als e falscht Signal ugesi ginn, besonnesch well hei vun der Oppositioun op eemol dee Sujet opgegraff gëtt.

Wat elo d'Proposition vum Här Jaerling ugeet, huet d'Regierung an engem gutt fondéierten Avis drop higewisen, dass déi Proposi-tioun, op jidde Fall esou wéi se elo virläit, eng Rei Kontradiktiounen opweist, dass se net kloer ass. De Fait, dass den Här Jaerling hei ugefaangen huet a sengem Expo-sé elo nei Erklärungen ze ginn, ass jo awer de Bewäis, dass se net kloer ass an dass een net richtig weess, wat dann eigentlech der-mat gemengt ass. Well et sinn eng Rei Situatiounen, déi elo schonn duerch d'Gesetz ofgeséichert sinn, déi also net méi nach eng Kéier hei brauchen an enger neier Proposi-tion de loi erabruecht ze ginn. Dass een an der Kommissioun driwwer diskutéiert, dat kann ee maachen, Här Jaerling, mä dat ännert awer näischt um Fait, dass d'Proposi-tioun, sou wéi se elo hei virläit, ei-gentlech, sou wéi d'Regierung et och feststellt, inutile wär.

Wann ee misst iwwert dee Beräich schwätzen, da misst een dat nat-ierlech och mat de Partenaires so-ciaux maachen an da misst een och gesinn, wéi dann nom Lëtze-buerger Aarbechtsmaart d'Situa-tioun wär, an ob et wierklech hei zu Lëtzebuerg eppes géif bréngen, wa mer déi Proposition de loi op déi Kategorie vu Leit, dat heescht déi, déi eng Ennerbriechung am Aarbechtsprozess hunn, wa mer se op déi géifen ausdehnen. D'Regie-rung ass géigendeleger Meinung a mir schléissen eis där Meinung och un.

M. le Président.- Merci, Här Paul-Henri Meyers. Ech géif dann dem Aarbechtsminister, dem Här François Biltgen, d'Wuert ginn.

M. François Biltgen, Mi-nistre du Travail et de l'Emploi.- Här President, Dir Dammen an Dir Hä-ren, ech kann och ganz kuerz heibäi sinn. Ech mengen, den Här Meyers huet nach eng Kéier d'Ur-saachen hei widderholl, woufir d'Regierung net kann op dee Wee goen.

Ech wëll och drun erënneren, dass effektiv déi Proposition, Här Jaer-ling, gebuer ginn ass, wéi mer d'Horesca-Gesetz gemaach hunn. Et war jo esou, dass Dir zur Zweek-Siwentel-Fraktioun gehéiert hutt am ADR, déi fonnt huet, d'Gesetz géif net wäit genuch goen, während-deem eng Fënnel-Siwentel-Frak-tioun, wann ech mech gutt kann erënneren, der Meinung war, et géif ze wäit goen.

Dir hutt och deemools hei déi Pro-pos gemaach, weinst der Coupure wär dat auszubauen. Dir hutt elo nach eng Kéier erkläert, dass Dir wëllt doriwwer erausgoen, all déi Leit, déi eng Coupure de service hunn. Do soen ech, dass dat mat allem gudde Wëllen, deen ee kéinnt hunn, net ze definéieren ass, well et sinn der onwahrscheinlech vill, déi eng Coupure de service hunn. Dat heescht, Dir kéinnt och dann di-rekt eng Propos maachen, fir d'Pré-retraite op 57 Joer ze generaliséie-ren. Iwwerall wou Horaire mobile ass, gëtt et Coupures de service. Also, et gëtt ganz schwierig fir dat doten ze kucken.

Ech huelen nach eng Kéier och gä-ren zur Kenntnis, dass Dir déi Pro-position gemaach hutt an deem Kader, wou mer d'Horesca-Gesetz fixéiert hunn a wou Dir lech mat dem Problem ausernee gesat hutt vun deenen dräi respektiv gegeb-enfalls véier Stonnen, am Prinzip dräi Stonne Coupure, mä ech men-gen net, dass mer kënne iwwert deen dote Wee de Problem léisen. Dofir mengen ech och, bréngt dëst Gesetz keng Hëllef.

Dat gesot, soen ech, dass et falsch ass, Här Jaerling, ze behapten d'Regierung géif un d'Préretraite schnépple goen. Dat mécht se net. Mä si féiert awer eng Debatt iwwert de Problem - an deen ass reell - vun den Travailleurs âgés. Ech weess, dass dat een Tabuthe-ma ass, mä et muss een driwwer schwätzen an ech loosse mech och net dovunner bëieren, dass all Kéiers, wann ech driwwer schwät-zen, gesot gëtt: Hie wëllt d'Pré-retraite ofschafen. Ech wëll d'Pré-retraite net ofschafen. Mä déi Erwei-derung, déi Dir maacht, bréngt kee Sënn.

Ech soen lech merci!

M. le Président.- Merci, Här Minister Biltgen. Domat wiere mer um Schluss vun eiser Sitzung ukomm. Déi nächst Sitzung ass muer de Mëtten um hallwer dräi.

D'Sitzung ass opgehuewen.

(Fin de la séance publique à 18.47 heures)

Chamber TV

weist all

öffentlech Sëtzung

live an integral

mat enger

Rediffusioun

all Sëtzungsdag vun

19:00 Auer un